

O Peterkovi

Kde bolo, tam bolo – čo nás tam do toho, keď len bolo! Bola raz jedna kráľovná krásna, premilená, že si na nej ľudia len tak oči pásli, keď ukázala sa. Páru nemala v širom svete; iba jej dcéra, tá podobala sa jej. Len ti tu raz ochorie kráľovná, že úfania nebolo, aby z tej choroby vyšla. Povedala kráľovi:

„Tyže si neber inakšiu, len ako som ja bola!“ S tým tašla aj na druhý svet.

A kráľ dal všade rozhlásiť, dal všade hľadať, kde by sa našla taká, ako tá predošlá bola. Ale nikde nič a nič nezjavilo sa. – Raz ti tu milý otec ak prizerá, tak prizerá sa na tú svoju dcéru a povie:

„Dievka moja, predsa to len ty musíš za mňa ísť.“

A ona mu skoro:

„Ej, otec, to som nikdy nepočula, žeby dcéra za otca šla.“

A otec zas:

„Ej, ale ty jediná podobáš sa matke a vieš, čo mi ona poručila, keď umierala.“

„To viem, ale vy nemusíte ženiť sa.“

„Ale ja sa musím!“

„Ale to predsa nikdy nebude, žeby si dcéra otca zvala mužom!“

Nahnevaný otec čo neurobil? Dal jej odrezat' ruky a zašíť ju do medveďacej kože a tak z domu vyhnať.

Blúdila chudera sem i tam a omdlievala od bolesti i od hladu. Akosi domotala sa predsa do jedného kráľovej záhrady, kde jabĺčka na stromoch tak nízko viseli, že si ústami dočiahla. Obhrýzala teda a tie ohryzky tam nechávala visieť na stopkách, ved' ani tie nemala čím na stranu hádzať.

Príde si kráľ do záhrady a vidí si tam taký nečin. Osopí sa na záhradníka:

„Čo to tu máš za záškodníkov, čo mi takýto nečin robia?“

„A ved' ja neviem, najjasnejší pane; ved' som ja to sám nikdy neslýchal, iba Čo ho teraz vidím. No ale ved' ho ja dostrežiem.“

I dostriehol – potvoru v medveďacej koži. Ale sa jej preľakol a bežal kráľovi povedať. Ten sám pochytil kušu, a ako ju zazrel, natiahol, že strelí. Vtom ale prizrel sa lepšie, ako to obhrýza, nuž vidí, že to ľudský parsún má. Hneď dal zvolať sluhov a obkolesiť tú potvoru, aby voliak neumkla. Potom už ako na bezpečné zavolať:

„Kto si, čo si, stoj! Lebo viac neujdeš.“

„Ja som to, čo si ty,“ odpovedala mu. „Len nedaj tu kožu zosňať zo mňa pred všetkými, lebo by som skapala od hanby.“

Aj ona šla na jeho rozkaz pekne dnu do zámku a on tam mal akúsi starú babu, tej rozkázal, aby ju z tej kože vypárala a pekne obliekla. Ako ju oblečú, tu ti z medveďacej potvory zas krásna panička, ibaže rúk nemala. Čo deň bola krajšia a milšia kráľovi, až si ju napokon aj za ženu vzal.

Žili oni spolu, ako pánboh prikázal, a mali sa radi ako dva holúbky, čo vždy okolo jednodruhého hrkútajú. Tu ti raz musel kráľ do vojny. Naručil starej babe, aby mu kráľovnú varovala ako perlu a písala mu do vojny, ako s ňou bude, bo mala prísť do polohu.

Kráľ odišiel a stará baba vždy sama okolo kráľovnej, ani nikoho nepripustila k nej. Mladá kráľovná porodila nezadlho krásneho chlapca. Baba sadne a napíše list, že veru kráľovná porodila šteňa a sama veľmi ošpatnela, že čo majú robiť. Ten v tej vojne iba hlavou pokrútil, ale odpísal, aby všetko tak nechali, že on už nezaveľa dôjde a presvedčí sa sám. Baba list hodila do ohňa a podstrčila druhý, kde to stálo, aby kráľovnú aj s dieťaťom vyšibali, odkiaľ prišla, že jemu už taký bezrúk nepotrebný, že na čo tej dieťa, čo si ho nemá ako ani povarovať.

A baba chytrá aj nastrojila všetkých v dome, aby to tak urobili hneď. Tí ako kráľovmu rozkazu poslušní, uviazali dieťa matke pred prse a vysotili ju z domu.

Blúdila zase sem i tam a dieťa chúďatko plakalo jej na prsiach, keď sa jej žmýkalo a prsníka si nájsť nemohlo a ona mu tiež nemala ako do ústičiek podať a napraviť si ho. Ešte prvý deň bolo ako bolo; ale hneď na druhý deň videla, že jej ide aj s dieťaťom na skapanie. Usadila sa na zem a ako dieťa plakalo, tak ona nariekala s ním.

Išiel tadiaľ Pán Kristus aj so svätým Petrom.

„Ženo,“ rečú jej, „čože ty tu tak nariekaš?“

A ona im rozpovedala všetku svoju biedu.

„Už ti aspoň to dieťa k prsom priložíme, aby aspoň to zatíchlo,“ vravel Pán Kristus. „A okrstíme ho, ak je ešte ani neokrstené.“

Ona prisvedčila, že je veru ešte ani neokrstené.

„Nuž akéže mu meno dáme?“ A Petor ozval sa skoro, že aby volalo sa na jeho meno.

„Dobre, ak mu budeš krstným otcom,“ riekol Pán Kristus a Petor pristal aj na tom.

Pán Kristus pokrstil teda to dieťa na meno Petrovo.

Keď už bolo po krste, povie Pán Kristus Petrovi:

„Ale teraz, keď si už kmotrom, čože si dáš krstnaťu do krstu?“

„Ja by som mu,“ vraví Petor, „len to dal, aby hneď stalo sa, čokoľvek zažiada si náš malý Peterko, a aby hneď mohol chodiť a vravieť.“

„Nuž nechže mu bude,“ hovoril Pán Kristus. „A ja zase urobím pamiatku jeho matke. Keď si tu do tejto studničky, kde sme toto dieťa okrstili, kypťiky omočí, nech jej znovu ruky narastú!“

Stalo sa všetko tak. Aj ukázali jej tam v horách jeden domček, kde by s Peterkom bývala. Potom zmizli.

Dobre. Bývala tá v tom domčeku a malý Peterko hneď okolo nej obehúval a štebotal jej a rozveseľoval ju.

Dobre ale. Prišiel tam aj mladý kráľ z vojny domov. Hneď len, kde mu žena a trebárs aj to šteňa. Tu dvoraníci, že ved' urobili tak, ako sám prikázal.

„A akože som prikázal?“

„Tak a tak stálo v liste; kráľovnú sme vyhnali aj 8 dieťaťom.“

„Vy nešťastníci! Tam tá bez rúk zahynula aj s dieťaťom! Zahyniete aj vy!“ Naveľa dal uprosiť sa kráľ a nasúdil iba tej babe smrť, čo bola príčinou všetkého. Tú hneď aj zmámili.

Kráľ ale zavrel sa do svojej izby a ani von nevychodil a ani nikoho k sebe nepripustil. Ak aj voľač prišli k nemu, keď už bolo v súrke, na každého vyvadil sa, s každým nakladal zle, nedobre. Najväčší kríž mal s ním jeho kuchár. Sprvu kráľ nechcel ničoho nič ani okúsiť, potom zas preberal si v jedlách a nikdy ani jedno jedlo nebolo mu po vôli.

Ten kuchár bol ale šelma prefikaná. Vymýšľal jedlá všakové. Ale raz – len nedáva a nedáva žiadnej pečienky na stôl. A to tak za viac času.

„Čože je to,“ povie mu kráľ, „či mňa ty chceš hladom umoriť, že na mojom stole už od týždňa pečienky nebolo?“

„Ach, nuž ved' – najjasnejší pane – ved'“ –

„No, čože je za ved'? Von s ním!“

„Ved', keby ste si takto sami išli zapoľovať, to by hádam bola najlepšia pečienka.“

„A veru, hádam pravdu máš; aspoň na tej zveri vyvrším sa, keď nemám sa na kom!“

Tu kráľ naozaj zobral sa na poľovačku a kuchár 'en na to myslel:

„Pod' si, pod'! Dobrá tebe bude aj kuľaša, keď ťa tam von prefúka.“

Vyšli na tú poľovačku a poľovali celý deň, ale nedostali ani srsti. Podvečer stratili sa ešte od družiny sami dvaja, kráľ s kuchárom. A nebolo ani kde prenocovať, ak len nie v jednom domku, ktorý z vrchu zazreli ďaleko pod sebou v doline, čím došli k nemu, bola už tma a tu ani nevedeli dobre, kde sú. Vnišli dnu a prosili si nocľah; ale vraj aj dáku večeru, bo už aj sám kráľ bol vyhladol. A to, hľad'že, pohodili oni d'čo toho istého domku, kde kráľovná aj s Peterkom bývala. Nuž ich ona aj pekne uvítala, aj večeru im sľúbila dobrú. O chvíľku aj kázala malému Peterkovi na stôl zastrieť. A ten kuchár vyšiel von obšmietat' sa, čo to bude za večera, keď v kuchynke ani ohňa nebolo. Ako Peterko zastrel, vyšiel von ku mamičke a tá mu povie:

„Peterko, nože si ty zažiadať kráľovské jedlá, aby tomu pánovi šmakali.“

Lebo ona poznala, že je to jej muž; ale neriekla nič viac, keď ju tí nepoznali. Ale ako by aj, keď mala ruky a Peterko bol už hodný chlapec! Lež vtom boli už aj vyberané jedlá v kuchyni a ona ich nosila na stôl a ten kuchár to všetko počul a len dobre od divu z n'oh nespadol, ako to tam robilo sa všetko, ako aj tie jedlá i len voňali, až milo. Kráľ zajedol si chutne, aj naspal sa dobre. Ešte mu tak dobre nebolo, odkedy tak nič po nič prišiel o ženu aj dieťa.

Hej, ale mal ten kuchár ešte len potom doma s ním galibu. Tu mu zase nič nechutilo a iba kuchár trpel za všetko, že či už nevie ani takých jedál pripraviť ako tá mizerná žena v tom domku. Len čo ten kuchár nepremyslel? Pod' on raz k tomu domku a nabral si všelijakých hračiek so sebou. Ako malý Petrik baví sa pred domom a mamky tam nebolo, začne mu ukazovať to koníka, to šablíčku.

„Ačak by to, Peterko, bolo pre teba?“

„Ej, veru bolo,“ povie Šuhajček.

„No, pod' so mnou, dám ti toho ešte viac.“

Takto pekne odvábil chlapca so sebou a držal ho u seba ako kuchtíka.

Bolo doma všetko dobre. Kuchár iba povedal Peterkovi, čo si má zažiadať, a ako si tento zažiadal, tak boli hneď jedlá na výber. Kuchár ich iba nosil na stôl a kráľovi chutilo vždy. Ale tu raz začne Peterko za mamkou plakať a čo deň to horšie. Už ani hračky nestáli nič, čo aké vymýšľal mu ich. Len ti tu ten kuchár premyslí, že čo by mal takto ustavičnú prácu mať hneď s kráľom, hneď zase s chlapcom, keď tomu jesto spôsob, aby odrazu sám mohol byť viac ako sám ten kráľ.

„Hej,“ povedá, „Peterko môj! Ačak by to predsa len lepšie bolo pri mamke. Tam by som ti i ja ešte raz lepší bol, ako som ti dosiaľ býval.“

„Ej, veru by tak lepšie bolo!“ vzdychol si Peterko.

„No, zažiadať si, aby sme boli aj s tvojou mamkou, ale ani nie tam v tom domku, ale ešte v krajšom zámku, ako je tento, a to až za morom.“

Hneď si Peterko zažiadal a stalo sa všetko tak: Mladá kráľovná iba keď našla sa v zámku za morom, spolu s Peterkom aj s kuchárom.

Dosiaľ ona v tom domčeku iba nariekala a vyvolávala na všetky strany Peterka; lebo nič nevedela kde by mohol podieť sa. I úfala sa, že hádam z voľaktorej strany hory príbehne, alebo zažiadať si pri maminke byť, keby začnelo sa mu za ňou a tak po všetky dni len čakala. Ale tu za morom priam predesila sa, čo to z toho má byť. Bo aj spoznala hneď, že ten kuchár milého Peterka tými hračkami a kadejakými sľubmi cele opantala a že tomu ver nič dobrého nevyzerá z očí. No rada bola predsa svojmu synkovi a on jej. Čakala už len, čo ten kuchár počne.

A zrádzy kuchár čo ti teraz nezačne?! Začne ti ju tu najprv len pekne prehovárať, že ako im tuná už teraz dobre bude, že ju on veru rád má a naposled, že čo by im len ten chlapec tu nezavádza!, keď už majú kráľovský zámok a v ňom všetko, čo treba. Ona na to všetko bola i hluchá i nemá. Ten potom už začal vyhrážať sa zle nedobre, že i ju i chlapca zo sveta znesie, ak mu nebudú po vôli. Chlapec v taký Čas striasol sa ako prút. A tu raz, ako ho najlepšie nabaláchal, povie mu:

„Peterko, či vieš, ako ti budem zase dobrý?“

„Nuž ako?“ rozplakal sa chlapec.

„Idem ti teraz vtáčika zastreliť, a to takého zlatého, čo ti bude pekne spievať; vieš, to si ešte nemal a bolo by to veľmi pekne. Ale zatiaľ neurob mamke nie kvôli; potom už budeš môcť všetko jej kvôli robiť a ona bude radovať sa veľmi.“ Chlapec dal nadať sa a prisľúbil a odbehol hrať sa v tej radosti. Potom ale obrátil sa ku kráľovnej a prihrážal jej ešte tuhšie, že ak mu neukáže srdce na tanieri z toho chlapca, kým on vráti sa z poľovačky, že ju zabije a že ak by mu zatiaľ ušla, popadne ju, čo by kraj sveta bola. A s tým aj odišiel na poľovačku.

Kráľovnej už nebolo ani tak, ani tak. Peterka ani nenahovárala, aby zažiadal si s ňou inde byť; bo vedela, že by pred tým kuchárom nikde na svete pokoja nemala. Syna zmámiť? Na to nedalo jej srdce ani pomyslieť. Uchýlila prasiatko, zarezala a srdce z neho položila na stôl na tanieri. Peterka ukryla pod koryto, keď kuchár mal už nadieť. Ten nadíde a vidí tam to srdce na tanieri:

„Či je toto srdce z toho chlapca?“

„Vidíš ho, čo je,“ povedala smutná kráľovná. A ten skoro zavola:

„Peterko, kde si? Doniesol som ti zlatého vtáčika.“

„Jaj, dajte mi ho, dajte mi ho!“ ozval sa Peterko a vymykala sa spod koryta.

„Nuž takto opovažuješ sa ty mňa klamať?“ osopil sa kuchár na kráľovnú, zabil ju a zahrabal. Ej, to už Peterko nečakal, že mu mater zabije, keď vždy staval sa mu takým dobrým. Tu aj on inak si pomyslel a povedal:

„Ty ukrutník, ty, čo si mi matku zmámil! Teraz ti rozkazujem, abys' bol hneď psom, aby ja s tebou od týchto Čias poľúvať mohol.“

Aj tak on tam za čas s tým psom poľúval.

Ale takto o samote iba čo vždy väčšmi dounúval sa. Nuž si on to inak premyslel. Tomu psovi kázal rozliať sa na smolu, aby nikdy za ním nemohol. Sám pobral sa ešte odobrať na matkin hrob. A tu na tom hrobe vykvitla zatiaľ voňavá ľalia. Tú si odtrhol a pomyslel si, aby bol pred toho kráľovým zámkom,

kde s tým kuchárom kuchtíkovoľ. Hneď tam bol. Tu zaradovali sa nesmierne, že keď aspoň kuchtíka majú; bo odkedy kuchár skapal, nevedeli si ani tak rady s omrzlým kráľom, čo tomu žiadna duša na svete v ničom vyhovieť nemohla.

Išlo všetko zas dobre, bo také jedlá nikto ani navariť nemohol, aké Peterko prinášal na stôl. Bolo to všetkým čudno a najčudnejšie to, že do svojej kuchyne nikdy nikoho nepripustil a ani dreva nekázal si nosiť, ani z komína nikdy nekadilo sa, iba tie jedlá boli vždy na dvanástu hotové. Len Fasovali za ním a vyfasovali na kľúčovú dierku, ako on iba k tej Tálii privoniaval a objímal ju, a keď prišla dvanásta hodina, porozkladal misky po stole a hneď na každej bolo, čo si zažiadal. Vybúšili mu sluhovia dvere a hneď po celom zámku rozišla sa vôňa z tej ľalie ešte inakšia ako z tých jedál.

Dobehol na to aj kráľ, čo to za buch a zas Čo to za neslýchaná. Nemohol Peterko tajiť sa ani za okamženie. Vyznal sa kráľovi vo všetkom.

„No, dosvedč ešte aj predo mnou, že na tvoje slovo postaví sa všetko,“ riekol kráľ naostatok. „Zažiadať si, aby z tejto ľalie bola tá z toho hrobu živá a pekná ako za mladi.“ Peterko si to zažiadal. Iba keď ti stane pred zadiveným kráľom jeho spravodlivá manželka, ako bola vtedy, keď ju najradšej mal, ibaže ruky mala a zdala sa mu už raz krajšia.

Ani ona viac netajila a vyznala všetky veci. Bola radosť nad radosťou. Peterko si nemal viacej čo žiadať, lebo mu pri dobrých rodičoch nechýbalo vari ani to vtáčie mlieko.